

Kapitel 1

Lørdag den 23. januar

HENDES HJERTE HAMREDE.

Evelina Winnerstrand satte farten op, ville være sikker på at nå inden for døren, før Sture kom hjem fra værtshuset og sjusserne. Hun plejede at smile blidt, med forklædet bundet om taljen og midt dagen klar, håret sat og læbestiften lagt. Den mørkerøde. Hun ville have ham til at føle, at hun var til for ham, at hans ve og vel var det vigtigste i verden.

Det var bedst sådan.

Ellers blev han pirrelig. Hun var ikke helt klar over, hvornår han ville dukke op, det var lidt ubehageligt, men det havde hun også vænnet sig til. Han kunne godt have ringet og sagt, hvornår han var på vej hjem, men det gjorde han desværre sjældent. Tog bare i dørhåndtaget og rev yderdøren op, som regel omkring klokken syv om lørdagen, og tumlede ind i entréen.

– Hvad skal vi have til middag? var det første, han slyngede ud.

Og hun fandt sig i det.

I begyndelsen, da de var nygifte, blev hun ked af det, senere kom skuffelsen, derefter afmagten, som efter endnu nogle år gik over i total tilpasning. Der var en tryghed i det forudsigelige. Han kunne blive uregerlig, det ville hun undgå, selv om undskyldningerne bagefter næsten altid føltes som balsam for sjælen. Det var ikke let at have et så ansvarsfuldt arbejde. Sture havde brug for omsorg og hjælp.

Gryden stod klar i spisekammeret, den skulle bare varmes. Og kartoflerne var skrællede og lå i koldt, saltet vand i kasserollen på komfuret. Hun var parat. Det var bare at sætte det hele over.

Tusmørket lukkede sig omkring hende, hun frøs ikke, det var lige omkring frysepunktet, muligvis et par plusgrader, og desuden vindstille. Snefnuggene, der var store som iturevne papirlapper, daled

stille ned og dannede glories omkring gadelygternes skær. Det var smukt, konstaterede hun i forbifarten.

Hun var netop steget af bussen, der i det glatte snesjap selvfølgelig var forsinket, og formanede sig selv om ikke at glide i galocherne. Gudskelov holdt hun sig tørskoet under det beskyttende gummi. Sture ville ikke kunne opdage, at hun havde været ude her hen under aften, hvis han nu skulle finde på at kontrollere skosålerne. Galocherne var lette at tørre af og stille på skohylden under knagerækken, som om de havde stået der og ventet på hende i al evighed.

Men sporene i sneen ville han selvfølgelig kunne få øje på. Hun turde ikke tænke tanken til ende, men hvis hun var heldig, kunne de nå at sne til igen.

Logemedlemmerne, nogle af dem fra Stures kontor, fejrede lørdag aften som sædvanligt ved at svinge et bæger eller tage sig en sjus på værtshuset Hatten efter fyraften. Hun interesserede sig ikke længere specielt for, hvem han omgav sig med. Det var vel byggeentreprenøren, byplaningeniøren, sagføreren, isenkræmmeren, fotohandleren og et par stykker til. Sture fortalte sjældent noget, når han kom hjem. Hvis hun spurgte, blev han bare irriteret eller oven i købet vred. Han spiste i tavshed, hvorefter han vaklede ind i dagligstuen, sank ned i lænestolen og slumrede hen, mæt og tilfreds. Hun plejede at rydde af og vaske op akkompagneret af snorkelydene, som rullede igennem stuen og ud til hende i køkkenet. Når det var på tide at gå i seng, gryntede han, men lod sig til slut føre ind i soveværelset, hvor hun hjalp ham af med tøjet og sørgede for, at han kom i seng.

Som oftest var han nogenlunde sød, i hvert fald medgørlig, og så bar hun over med hans mørke sider. Under alle omstændigheder fik hun sine husholdningspenge uden vrøvl. Han lagde hundredlapperne på køkkenbordet, når han syntes, det var passende. Engang havde hun foreslået, at hun fik sin egen bankbog, så banken hver måned kunne overføre penge fra hans lønkonto, men det havde hun ikke gjort igen.

Hun tænkte på disse livets praktiske spørgsmål, mens hun skyndte sig hjemad gennem sneen. Hun havde været på besøg hos sin yngre søster, som for nylig var kommet hjem fra sygehuset, efter at hun var blevet opereret og behandlet for en brækket lårbenshals og derfor ikke var særlig mobil. Uheldigvis var søsteren gledet på et iset stykke

på gaden. Noget der let kunne ske, fordi hun i forvejen gik dårligt på sit svage ben, en eftervirkning af den polio, hun havde lidt af som barn.

Doris var blevet *ramt*, mens hun selv var gået fri. Barndommen dukkede op i hendes tanker. Mor og far, som altid havde formanet hende om at tage hensyn til den yngre og svagere søster.

Det havde egentlig ikke været nødvendigt, de havde altid holdt sammen, lillesøsteren og hun, på trods af det svage underben, der måtte støttes af en benskinne. Det var gået søsteren godt, hun var gift med en hæderlig mand, der var agronom, de havde to halvvoxsne børn, og selv var hun lærerinde. Oven i købet på gymnasiet. Adjunkt, hed det. Søsteren var familiens læsehest, og hun havde fået lov til at tage til Lund for at læse på universitetet.

Evelina var vel ikke misundelig?

Jo, måske lidt nu, men ikke dengang de var unge.

Hun drejede hurtigt ned ad den rolige villavej, Talluddsvägen, hvor de boede, og fortsatte hen imod nummer 34. Hvis hun ikke havde følt sig så forjaget, ville hun have nydt friheden. Sneen som lå hvid på tagene og dækkede græsplæner, hække og biltage.

Naboen i villaen ved siden af var hjemme, ligesom dem der boede på den anden side af vejen i det okkerfarvede, pudsede halvandet-etages hus. Det hus, som Sture ikke syntes passede ind i kvarteret. En prangende stil, mente han, med alt for store vinduer og en mærkelig spids tagkonstruktion. Som et peberkagehus.

Det var skæbnens ironi, at det ikke var lykkedes Sture, der jo var stadsarkitekt, at få sat en stopper for det byggeri, han dagligt havde for øje. Men da tegningerne blev indleveret, havde han haft så mange andre og mere betydningsfulde opgaver at koncentrere sig om. Den nye skole, svømmehallen, varehuset, havnekontoret.

Genbohuset generede ikke hende, hun syntes oven i købet, at det var pænt, men det sagde hun selvfølgelig ikke. Og fruene i huset virkede venlig; ærgerligt, at det ikke passede sig, at de sås. Sture ville være blevet rasende, hvis hun smuttede derover eller inviterede nabokonen ind.

Der kom sådan et hyggeligt lys fra peberkagehusets vinduer med blomsterkrukker og tændte stearinlys i stagerne. Hun forestillede

sig, at de måske hørte radio eller stoppede strømper, løste kryds og tværs, læste eller småsludrede i al venskabelighed. En længsel steg op i brystet på hende. De fejrede måske lørdagen i gode venners lag, fortsatte hun sine fantasier. Spiste og drak ved et smukt dækket bord i spisestuen. Snakkede og lo. Måske et parti bridge?

Den ikke helt ukendte følelse af at befinde sig uden for det morsomme i livet gjorde hende nedtrykt.

Vel fremme ved spirehækken ud mod gaden så hun, at der var bælgmørkt overalt. Hun havde klippet hækken så lav, at man kunne se hen over den. Følge med i hvad der skete på gaden af mangel på andre oplevelser. Der var faldet omkring en centimeter sne på havegangen, siden hun havde skovlet i morges. Men var der ikke friske fodspor i gruslaget? Det var ikke helt let at se.

Hendes hjerte bankede voldsomt, måske var Sture alligevel nået hjem før hende og havde bare ladet være med at tænde, hvis hun nu selv skulle have glemt at slå udendørsbelysningen til, før hun gik. Mærkeligt, det plejede hun ikke at glemme.

Hun stillede sig ud under gadelygten ved siden af lågen, tog handskerne af og lod lyset skinne ned i tasken, mens hun fandt nøglerne frem, så hun havde dem i hånden. Knappede frakken op på vej hen imod døren, i tankerne tog hun allerede overtøjet af, skilte sig af med sko og overtræksstøvler for hurtigt at kunne skynde sig ud i køkkenet og sætte kartoflerne over. Sneen knirkede, mørket lukkede sig om hende, hun blev bange.

Mærkeligt, tænkte hun igen, samtidig med at hun hørte et klik som fra en dør, der blev åbnet. Var det naboen? Hun så sig omkring i mørket, men alt var stille. Alligevel havde hun på fornemmelsen, at der var nogen. En tyv? Hun kastede et blik i retning af kældertrappen, men så heller ikke noget lys derfra. Hun skimtede et eller andet, noget bevægede sig dernede, og hjertet begyndte at hamre, mens hun med rystende hænder mærkede, at yderdøren var låst, og prøvede at sætte nøglen i låsen. Gennem køkkenvinduet så hun, at det lyste svagt fra standerlampen i dagligstuen. Havde hun glemt at slukke den?

I samme øjeblik hun havde drejet nøglen om, fornemmede hun en svag lugt af cigarillo, et kort pust, som straks forduftede. Hun skulle lige til at vende sig om for at se, om der gik nogen ude på vejen, da

en hvislende lyd kom susende bagfra, og en arm greb fat om hendes overkrop, hårdt og brutalt. Forbløffet snappede hun efter vejret, røg hjælpeløst bagover ned ad trappen og mistede balancen, så ozelot-hatten fløj af. Rædslen hamrede i brystet, hun nåede at udstøde et kort klynk, før en handskebeklædt hånd blev lagt hårdt over hendes mund, og en læderlugt steg op i næsen. Det smertede i nakken, da hendes hoved blev tvunget voldsomt bagover, og et koldt og ulideligt stød gik igennem kroppen. Hun sparkede med benene og forsøgte at slide sig fri, men uden held. Noget vådt klistrede mellem benene. Hun tissede i bukserne. Tænkte på Sture. Bare han ville komme nu! Bare han ville komme og redde hende!

I samme øjeblik følte hun en svien i maven, der gik over i en frygtelig smerte. Hårde stik igen og igen og derefter et voldsomt ildebe-
findende, som overmandede hende.

Så holdt det lige pludseligt op.

Ingen angreb hende længere, og ingen holdt hende fast. Hun var alene. Alt flimrede. Det lykkedes hende krumbøjet at vakle op ad trappen. Hun snappede efter luft og forsøgte at trække vejret i korte stød, mens hun trak skuldrene op og famlede efter nøglen, der sad i låsen. Måtte ind og ringe efter hjælp. En indbrudstyv, en voldsmand, nogen der ville gøre hende ondt. Hørte trin. Hjertet buldrede. Benene forsvandt under hende. Et pust af mild cigarillo drev igen forbi, mens hun trimlede omkuld på trappen.

Faldt tungt og hårdt.

Kapitel 2

MIDDAGEN BLEV INDTAGET lidt senere end sædvanlig, fordi det var lørdag. Børnene skulle ikke i skole næste dag.

De sad i spisesstuen, ikke i køkkenet. Det blev lidt festligere, og desuden havde børnene brug for at lære sig bordskik ved at få maden serveret på en hørdug med tilhørende hørservietter og bagefter sige ordentligt tak for maden.

Takt og tone tog assisterende overlæge Egon Brandh som en selvfølge og engagerede sig derfor ikke særligt i emnet. Begge børnene tog nu som noget helt selvfølgeligt servietterne ud af sølvringene, en med navnet Bjørn og en med navnet Kristina indgraveret. De lagde servietterne i skødet for siden at rulle dem pænt sammen og stikke dem tilbage i servietringene efter at have tørret sig om munden, når de havde spist færdigt.

Men lige netop i dag tænkte Egon Brandh af en eller anden grund på dette tilbagevendende ritual. Måske fordi familien stod foran en del forandringer: Et nyt familiemedlem skulle se dagens lys i begyndelsen af maj, ifølge beregningerne, og de skulle forlade tjenesteboligen på sygehusområdet og flytte i egen villa engang til sommer, eller muligvis efter sommeren, hvis alt gik efter planen.

I den sidste tid var han blevet grebet af en ubestemt rastløshed. Forandringens vinde var forfriskende, men samtidig foruroligende. Desuden var visheden om, at livet ikke varede evigt, brat slået ned i ham. Han var ikke længere en ung og lovende læge, men en erfarne kirurg.

Dog endnu ikke overlæge. Selv om han burde være blevet det for flere år siden.

Julius Fransson, i daglig tale kaldet Julle, var ganske vist syg, men beklædte stadigvæk overlægeembedet. Egon havde længe levet i den tro, at han var den naturlige efterfølger, eftersom han allerede

gennem flere år havde haft det reelle ansvar for den kirurgiske afdeling og havde lagt både tid og sjæl i at bygge den op. Julie havde stolet på ham og havde heller ikke undladt at antyde, at han anså Egon for sin kronprins. Egon og Nancy havde mange gange talt om at flytte, men Ekstad var en smuk by, familien var etableret, så de havde sat deres lid til, at det nok med tiden skulle løse sig med den overlægestilling.

Men usikkerheden var efterhånden blevet stærkere, måske fordi han selv begyndte at føle sig træt og en smule overanstrengt. Tankerne beskæftigede sig ufrivilligt med truslen om, at en læge udefra ville kunne søge til Ekstad, en docent med forskningsmeritter fra et universitetshospital. En *rottelæge*, der ikke nødvendigvis var en erfaren kirurg, men hvis kvalifikationer man ikke kunne se bort fra. En læge, der havde delt sin tid mellem patienter, laboratorier og forsøgsdyr, og som derfor ville kunne vinde over ham ved en formel bedømmelse.

Og her sad han mere eller mindre fast med et nybygget hus og en familie, der voksede.

Så det forhold, at Nancy rutinemæssigt og med stor alvor skiftede servietterne ud en gang om ugen, som regel om søndagen, forekom ham pludselig lidt latterligt.

Nancy havde nemlig opdaget, at det var sådan, man gjorde i de bedre kredse, og at servietudskiftningen hørte til den slags ritualer, som var med til at skabe sammenhold blandt medlemmerne i en ordentlig familie og langt ud i fremtiden give tryghed for den unge generation.

Han havde lidt pinligt berørt lyttet til Nancy, da hun under en lægemiddag havde udbredt sig om servietudskiftningen over for en af de andre lægefruer. Det lignede hende egentlig ikke, havde han tænkt. Men hun havde vel brug for at hævde sig, vise, at hun kendte til god skik og brug. Så vidt han havde forstået, fandtes der ikke hør-servietter i Nancys barndomshjem. Hun havde en *beskeden baggrund*, som hans mor ville have udtrykt det. Var man først født i *små kår*, ville det klæbe til ens identitet resten af livet. I hvert fald var den generation, som hans mor tilhørte, overbevist om, at det forholdt sig sådan.

Men tiderne havde ændret sig. Den sag var klar. Man behøvede ikke længere blive ved sin læst, sagde selveste statsminister Tage

Erlander, som proklamerede højere *standard* og gode livsbetingelser *for alle*. Egon syntes, det var sympatisk. Arbejdet med den forebyggende sundhedspleje spillede en stor rolle, hvis man skulle kunne give hele befolkningen den bedst mulige fysiske, psykiske og sociale sundhedstilstand. Så sent som dagen før havde Egon og kollegerne talt om det. For at begrænse tilfældene af tuberkulose blev samtlige spædbørn i dag calmettevaccineret, og de voksne blev røntgenundersøgt. En anden tydelig forbedring var, at patienterne allerede på tredjedagen fik udbetalt sygedagpenge fra den offentlige sygesikring. Lægemedlerne og operationsteknikken blev stadig bedre.

Egon vendte i tankerne tilbage til, hvordan han i fremtiden ville udbygge den kirurgiske afdeling på hospitalet i Ekstad, så den blev en model for andre kirurgiske afdelinger af nogenlunde samme størrelse. Denne livsopgave var hans drivkraft, fra han slog øjnene op, til han lagde hovedet på puden. Det gav hans liv mening at forbedre syge menneskers vilkår.

Det var således ikke bare et arbejde at være kirurg, det var også et kald, sådan som han så det. Han skammede sig ikke over, at han betragtede det på den måde. Det var et arbejde, der gav ham en dyb og stor tilfredsstillelse.

Kapitel 3

– ER DET SNART PÅ TIDE at blive rigtig sygeplejerske? spurgte sygehjælperen, en benet mand, hvis hår sandsynligvis engang havde været rødt, men som nu så noget afbleget ud. Han var knap fyrré, og hans senede, hvide arme fulde af fregner stak frem under den kortærmede arbejdsskjorte. Han hed Bengt-Olle, og han fulgte Ella-Kristin Banér med øjnene, hvor hun gik og stod. Nysgerrigt, næsten smægtende.

Det lykkedes ham i hvert fald at få hende til at føle sig lidt smigret. En harmløs og ganske morsom mand, som hun ikke havde noget imod at småskændes med. Og så var han en mester i at gipse.

De havde lige nået at få sig en kop kaffe og stod nu alene i gipsrummet på Skadestuen. Sneen faldt, og folk skvattede i ét væk. Frakturerne kom trillende ind på rad og række.

For øjeblikket var alt roligt. De stod på et plasticunderlag og forberedte nye gipsbind af gazevæv, som de rev af i forskellige bredder: 8, 10 og 15 centimeter.

– Ja, til sommer skal jeg aflægge sygeplejeløftet, svarede hun. – Det her er mit sidste halve år som elev.

De fjernede hurtigt de løse tråde fra gazebindene, som de pudrede med brændt gips, rullede sammen og lagde i lukkede blikdåser, hvor de kunne opbevares tørt og fugtfrit parat til de nye patienter.

– Og har man så også en kæreste? spurgte han videre, apropos den forlovelsesring, der sad på hendes venstre ringfinger. Den var synlig, selv om fingrene var hvide af gips.

– Ja da! lo hun og drejede på ringen med sin hvidpudrede tommeltot.

– Er det ham lægen på Epidemien?

– Som han dog kan spørge! udbrød hun. – Han hedder doktor Carl Emilsson.

Hun kunne selv høre, at stoltheden i stemmen afslørede hende.

Hun gjorde sig vist lidt til. Man kunne se på Bengt-Olle, at han udmærket var klar over, hvordan det forholdt sig. Ella-Kristin var ganske vist ny på afdelingen, og de arbejdede på et temmelig stort centralsygehus, men der var forholdsvis få læger, så det var let at holde rede på dem.

– Hvordan går det egentlig med polioen ovre på Epidemien? spurgte Bengt-Olle i et forsøg på at skifte emne til noget mere neutralt, så Ella-Kristin ikke skulle lukke helt af.

– Det er blevet roligere. Men der er stadig mange, der er indlagt, det tager tid at komme på benene ...

– Ja, selvfølgelig, sagde Bengt-Olle. – Men kommer de virkelig på benene? Ender det ikke med en rullestol eller sengen?

– Faktisk er der mange, der kommer sig, sagde hun i en belærende tone. – Selv om det kan tage flere måneder efter den akutte sygdom. Der er mange, der får fysioterapi. Ikke alle behøver ende på Hjemmet for Vanføre, gudskelov.

– Jamen, det er da godt.

Bengt-Olle lød ikke særligt interesseret.

– Selvfølgelig har hele efteråret været en hård tid med den grå ambulance i rutefart. De har arbejdet i døgndrift.

Ella-Kristin fortsatte med at gøre sig lidt til på Carls vegne.

Bengt-Olle nikkede.

Det var de hvide ambulancer, der normalt kørte til Skadestuen, hvorimod de smittede patienter blev transporteret i de grå epidemi-vogne. Ella-Kristin syntes, det var uhyggeligt med den grå farve. En farve der signalerede smitte og farsot. Næste trin i dødsdansen ville være de sorte rustvogne.

– Og det sker stadig, at man kører ud til de syges hjem og desinficerer det, så det kan blive smittefrit, fortalte Ella-Kristin. – I hvert fald hvis man har opdaget et tilfælde af tuberkulose.

Bengt-Olle nikkede. Det vidste han naturligvis alt om, eftersom han var ældre end hende, men Ella-Kristin fortsatte med at plapre løs. Det var skønt, at nogen lyttede.

– Ved alvorlig smitte desinficerer man desuden alt, hvad patienten ejer og har, til og med papir og bøger, sagde hun. – Det er derfor, patienterne ikke må læse, når de ligger på Epidemien, selv om det nok mest er, fordi man skal passe på ikke at anstrenge hjernen ...

polio angriber jo hjernen ... i hvert fald i begyndelsen af forløbet. Så det er bare at blive liggende i sengen uden at lave noget. Ligegyldigt hvor kedeligt det er!

Emnet var nu udtømt. Skosålerne klistrede til plasticunderlaget, som skulle beskytte gulvet. På bordet lå de nødvendige redskaber parat. Gipsning var en konkret og praktisk verden. Ella-Kristin stillede det hele på række: blikdåser med gazebind, skåle til at fugte bindene i, handsker, vaseline, målebånd, pladevat, vandskyende vat, tykt hvidt klæde til polstring, trikotvæv, almindelige sakse og gipssakse, knive, gipstænger, elektrisk sav til opskæring af gipsforbindinger, træ- og korkhæle, høvlspåner eller træribber til forstærkninger, hårde voksdugs puder. På gulvet stod der gummistøvler, og på væggen hang der gipsforklæder.

– Og så skal hun vel også giftes? fortsatte Bengt-Olle sine spørgsmål om emner, der interesserede ham mere end polio. Han så på hende med missende øjne, mens fingrene arbejdede hurtigt og mekanisk.

Nysgerrigper! Hun havde lyst til at give ham en afklapsning.

– Ja, det er planen. Til pinse! svarede hun lydigt og følte samtidig en kriblen i maven. – Først sygeplejeløftet, og ugen efter bryllup. Den ene dejlige ting efter den anden. Tænk engang!

Hun himlede med øjnene. Og fortrød i næste øjeblik, at hun havde fortalt alt det. Det kom ikke Bengt-Olle ved.

Men før eller siden ville det jo alligevel slippe ud, i hvert fald når bryllupsbilledet kom i avisen.

Først havde Carl og hun talt om at vente et års tid med at blive gift, men hvordan det nu kom sig, så brændte jorden lidt under fødderne, da Carl før jul flyttede ud af det lejede værelse og i egen lejlighed. Et kommunalt byggeri, som han for længe siden havde betalt indskud til. En moderne toværelses, som hun havde hjulpet ham med at møblere og vælge gardiner til.

Der kunne ikke være tale om, at de kunne bo sammen som ugifte! Der var nogle moderne par, som gjorde det, dem der ville vise, at de var selvstændige og måske lidt specielle. Men Ella-Kristin ville have, at alt skulle gå *rigtigt* til. Hun havde ikke lyst til at gå imod det, der var normen.

Men hvorfor egentlig vente længere end nødvendigt med bryl-

luppet, når de nu havde en bolig? Den tanke dukkede pludselig op i hende i november sidste år. Hun drøftede det med Carl, som var enig med hende.

På en måde var det utrolig morsomt at få lov til at fortælle om denne fremtidige ceremoni, ikke mindst til en så nysgerrig person som Bengt-Olle. Selv om mænd ikke plejede at interessere sig for den slags. Tanken om at gå op mod alteret fik brystet til at svulme og hjertet til at banke.

Men det sagde hun selvfølgelig ikke til Bengt-Olle.

Det, der trods alt fik hende til at holde igen med de store følelsesudbrud, var den urovækkende fornemmelse af, at noget kunne gå galt. Som det havde gjort for Lilian fra Motala, der også var sygeplejeelev og boede på Hjemmet. Stakkels Lilian! Hendes kæreste sprang fra brylluppet, da kjolen var syet og alt planlagt. Han giftede sig i stedet med Lilians bedste veninde.

Det var forfærdeligt!

De måtte ofte trøste Lilian, når de om aftenen samledes i rygerummet, selv om det var længe siden, det forfærdelige skete. De opfordrede Lilian til at se fremad. *Mister du en, står der tusind andre parat.*

Men spørgsmålet var, om Lilian nogensinde ville komme sig over dette svigt?

Selv om Gurli, der var den smukkeste og mest selvsikre af dem alle, og som nu var færdig som sygeplejerske og arbejdede på operationsafdelingen, altid sagde, at det var noget pjat at tro, at Lilian kom til at leve hele livet med denne hjertesorg. Med mindre hun altså selv ville det. Der var naturligvis nogle, der blev ramt af en livslang sorg, en smerte de aldrig kom over. Men så handlede det som regel om alvorligere tab, som for eksempel at miste et barn.

Ella-Kristin havde aftenvagt mellem klokken femten og treogtyve både denne lørdag og dagen efter. Nu nærmede klokken sig seksten tredive.

Den kirurgiske afdeling og Skadestuen var travle og derfor lærerige praktikpladser. Hun havde valgt at tage sin praktik her, da de fik mulighed for at gå lidt mere i dybden. I et vist omfang havde de selv kunnet vælge, hvor de ville være. Tempo var noget, der passede hende.

På Skadestuen kunne der i perioder være særdeles travlt og så pludselig helt stille. Det var umuligt at planlægge. De, der var mest syge eller havde de værste skader, kom i første række, det var det princip, der blev arbejdet efter. Patienter, der ikke var særlig dårlige, måtte ofte vente i flere timer.

Stina Rudström, som hun delte værelse med på Hjemmet, havde valgt fødeafdelingen og Jordemodercentret, fordi hun ville være jordemoder. Det ville hun i hvert fald lige nu. Når hun var færdig som sygeplejerske, regnede hun med at flytte til Stockholm og videreuddanne sig på Södra Fødeklínik. Stina kom derfra, så det passede fint. Man kunne også blive uddannet som jordemoder i Göteborg, men det var Stina ikke indstillet på, hun ville vel hjem. Det var ikke nødvendigt at tage hele sygeplejeuddannelsen, det var nok med to år for at kunne søge ind på jordemoderuddannelsen, men man ved jo aldrig, om man skifter mening, ræsonnerede Stina snusfornuftigt.

Ella-Kristin undrede sig lidt over Stinas planer. Det virkede nemlig ikke, som om Stina var overvældende glad for børn. Men sådan nogle forudfattede meninger skulle man tage sig i agt for, havde Ella-Kristin lært.

Og meget kunne ændre sig her i livet.

Det var tilrettelagt sådan, at Ella-Kristin i de kommende måneder skulle være på en afdeling en uge ad gangen, men i praksis blev hun sendt rundt til de steder, hvor der var mest brug for hende på det kirurgiske afsnit. Det kunne dreje sig om alt fra Skadestuen til nogle af sengeafsnittene eller ambulatoriet eller den nyåbnede postoperative afdeling eller endda operations- eller narkoseafdelingen, hvis det var der, der var mest brug for en sygeplejerske. Det havde hun dog endnu ikke oplevet.

De havde lært, hvordan man bedøvede patienter, og hvordan man rakte instrumenter til lægerne under forskellige operationer. Det var en del af uddannelsen, men hun syntes, det virkede for indelukket og hektisk at arbejde under en operationslampe hele dagen: stå det samme sted med operationsmaske og hætte, som dækkede hele håret, og så de tætsiddende, sterile beskyttelsesklæder. Indimellem kunne det selvfølgelig kildre lidt i brystet ved tanken om fællesskabet og de dvælende øjekast over masken. Når først patienterne var

bedøvede, kunne man tale frit. I hvert fald kunne lægerne og nogle af de garvede operationssygeplejersker. Men der kunne også være en ubehagelig stemning, hvis kirurgen var irritabel eller vred. Så var det bare om at række det rigtige instrument og helst være et skridt foran, hvilket ikke var let for en urutineret sygeplejerske, der dårligt nok kendte forløbet i operationen.

Her i sidste del af uddannelsen kunne Ella-Kristin bruges til det meste. Hun var stolt over at få lov til at påtage sig rigtige sygeplejerskeopgaver.

Hvilket måske ikke ligefrem betød at klippe gazebind.

Men de skulle kunne det hele, og lidt blandede opgaver tog man ikke skade af, tænkte hun. Og det var hyggeligt at stå i gipsrummet sammen med Bengt-Olle, hvis man sammenlignede det med at løbe rundt med potter og tømme bækkener og dele mad ud fra rullebordene og måske made nogen, der ikke selv kunne føre skeen op til munden.

Bengt-Olle fortalte, at han havde arbejdet på Skadestuen, lige siden han blev færdig med at aftjene sin værnepligt.

– Jeg havnede her i begyndelsen af 30'erne. Der var ikke meget arbejde at få dengang.

Lige siden havde han skabt sig sit eget område som *den store gipsmester*. Det var ikke et udtryk, han selv havde fundet på, det var de andre på Skadestuen, der kaldte ham sådan med oprigtig beundring i stemmen. Også lægerne påskønnede ham. Det gik hurtigt med gipsningen, når Bengt-Olle var i gang.

På en dag som denne var der mange kvinder, der faldt i det glatte føre og pådrog sig radiusfrakturer, somme tider kom de med begge håndlæder brækkede.

– Fruentimmere griber for sig med hænderne, når de falder, og deres håndlæder er svagere end mænds, forklarede Bengt-Olle.

Frøken Hult dukkede op i døren ind til gipsrummet.

– Der er kommet et forvredet fodled ind, sagde hun, og Ella-Kristin og Bengt-Olle forlod rummet. – Fastklemmt i toiletet.

Ella-Kristin og Bengt-Olle så på hinanden.

– Alt kan ske, sagde Bengt-Olle. – Hun var vel ved at gøre rent.

– Hva'?!

– Det er set før.

Foden sad skævt, og bruddet var ustabil, bedømte den unge doktor Sverre, der var kommet med det samme. Patienten, en mager kvinde i halvtredsårsalderen, havde ganske rigtigt været i gang med at gøre rent. Og for at kunne nå op til hjørnerne i loftet i badeværelset havde hun stillet sig på toiletbrættet, men var gledet og faldet med den ene fod fastklemt i bunden af toilettet.

– Manden måtte hjælpe mig op fra gulvet og med at få foden løs, sagde hun fortvivlet.

Patienten fik en let bedøvelse nede på Skadestuen. Ella-Kristin holdt masken op for hendes ansigt, mens lægen trak foden på plads og lagde underbenet i en gipsskinne, som Bengt-Olle hurtigt havde lavet. Bagefter var det røntgen og operation, sagde doktor Sverre og ringede og talte med en ortopæd.

– Fodled skal sættes på plads med det samme, de har en tendens til at svulme voldsomt op, og det gør det vanskeligere at få huden til at række ved en operation, forklarede doktoren Ella-Kristin. – Og prøver man alligevel at trække huden sammen, risikerer man, at blodcirkulationen bliver dårlig, og at såret får svært ved at hele.

Han så hende i øjnene, mens han talte. Han så oppefra og ned, eftersom han var høj, og han havde fuldkæg, hvilket var usædvanligt. Han skabte en hyggelig stemning omkring sig, og skægget fik ham til at ligne en sød plysbjørn. Siden studietiden i Lund havde han været en god ven af Ella-Kristins Carl, og han var for nylig begyndt i Ekstad.

Ifølge sladderer levede han alene. Et godt kup, tænkte hun. Gad vide hvem der ender med at kapre ham?

Måske Gurli, den smukkeste af dem alle?

Kapitel 4

EGON SÅ PÅ URET. Klokken var halv syv. Efter aftensmaden havde han sat sig i lænestolen og fordybet sig i sine tidsskrifter.

På et tidspunkt løftede han blikket fra siderne og så ud ad vinduet. Et kulsort mørke havde lagt sig på den anden side af ruden. Hvide driver af sne lå og lyste i al deres uskyld på sålbænken.

Børnene, Bjørn på ni og Kristina på snart syv, var inde på deres værelser. De beskæftigede sig selv, når de blev bedt om det. Han var stolt over sine velopdragne og dygtige børn. De var hverken støjende eller forkælede, selv om de aldrig havde savnet noget. Nancy havde et godt tag på dem. Hun var virkelig på mange måder et fint menneske. Men uden at vide det var hun begyndt at give ham dårlig samvittighed, dog ikke mere end han kunne håndtere.

Stilheden hvilede for øjeblikket både inde i og uden for lejligheden. Ingen biler kørte forbi på vejen på den anden side af hækken, ingen ambulancesirener i det fjerne, der kunne tvinge ham på arbejde. Lørdagsstilheden herskede. Lænestolen stod tæt på radiatoren, varmen strømmede imod ham. Han begyndte at blive søvnig. Han hørte Nancys trin knirke hen over parketgulvet. Hun kom med kaffe og småkager, og han flyttede på tidsskrifterne, så der blev plads til kop og kagetallerken. Han lod blikket glide forbi den runde mave og så op i hendes ansigt. Hun smilede.

– Tak, sagde han og nippede til den varme kaffe og tog en vaniljekrans.

Han følte sig kvik igen. Om lidt ville Nancy tænde for radioen. Hun krøb op i sofaen og begyndte at blade i nogle dameblade, sider fyldt med mode, indretning, sladder og madopskrifter. Hans hustru kastede sig glubsk over den slags. Det skete også, at han selv bladede i visse ugeblade, men i smug. Tog dem med som lekture, når han skulle ud på det lille hus, men han sørgede altid for at tage dem

med tilbage og lægge dem i avisbunken, efter at han havde trukket ud og vasket hænder.

Lørdag aften's højdepunkt var ellers at lytte til radioprogrammet *Karrusellen* med den utrolig populære programvært Lennart Hyland, der var vendt tilbage for nøjagtig to uger siden efter nogen tids fravær på grund af mavesår. Som kirurg forbavtede det overhovedet ikke Egon, at manden havde pådraget sig et sådant onde, et tydeligt tegn på for store krav og for meget jag. Og nu havde denne Hyland arrangeret *Fruefridagen*, som skulle løbe af stablen i morgen, søndag.

Eftersom hele det svenske folk sad klistret til radioen, når *Karrusellen* var på programmet, kunne ingen undgå at høre det, da Hyland for to uger siden proklamerede, at søndag den 24. januar skulle reserveres til alle tapre husmødre i hele det aflange Sverige. Det skulle være en dag, hvor alle koner kunne more sig, som de havde lyst til, mens deres ægtefæller passede børnene og tog sig af husholdningen.

Der blev et forfærdeligt spektakel! To uger med protester og mere eller mindre overdrevne trusler om, at huse ville stå i flammer, børn blive madforgiftet og mænd tvunget til at opsoge sygehuse, fordi de havde skåret sig i fingrene.

For Egons vedkommende var *Fruefridagen* ikke noget stort problem. Han havde ikke noget imod en enkelt dags husarbejde, værre end som så ville det ikke blive. Børnene var store og kunne til nød klare sig selv nogle timer, hvis der var brug for ham på sygehuset.

Han rettede opmærksomheden mod den tekst, han havde i hånden, samtidig med at han ikke kunne lade være med at håbe, at telefonen ville ringe. At der helt tilfældigt kom et så vanskeligt og kompliceret tilfælde ind, at reservelægen, den gode Sverre Bohm, havde brug for hans kompetence. Et næsten forbudt ønske, som sjældent dukkede op. Den korte fritid var normalt eftertragtet. Men nu trak det i ham efter at komme over på operationsafdelingen.

Han var færdig med tidsskriftet *Svensk Kirurgisk Förenings Förhandlingar* med referat og sammenfatning fra foreningens seneste møde, og før det havde han læst tidsskriftet *Acta Chirurgica Scandinavica* og tog nu *Läkartidningen* frem. Standerlampens varme skær lyste hen over siderne. Han begyndte bagfra og løb hurtigt igennem de såkaldte sladderspalter, som sort på hvidt meddelte, hvilke kolleger der var gået bort, for nylig var blevet færdiguddannede, havde skre-

vet disputats og hvilke stillinger, der var ledige. Der var ingen ledige kirurgiske overlægestillinger, så ikke engang i tankerne behøvede han at overveje, om familien skulle flytte af den grund.

Blikket fæstnede sig ved et sort-hvidt portræt. Han kunne med det samme genkende den pågældende mand. Mere tyndhåret og mere mager i ansigtet, men med det samme lidt ængstelige og lyse blik. Det var en nekrolog over en af hans studiekammerater fra medicinstudiet på Serafimer-hospitalet i Stockholm. Han hed Lars Lind, men blev kaldt Lasse Liden, og han var død af et massivt hjerteinfarkt, læste han, mens han uden at tænke over det lod hånden glide over venstre side af brystkassen.

Så ung!

Men så rettede han sig selv. Ingen af dem var desværre ynglinge længere, men fyrreårige mænd, som helt sikkert befandt sig i farezonen for alarmerende hjerte-kar-sygdomme.

Han lod dette faktum synke ind, mens han læste, at Lind, der arbejdede som kredslæge i Mariannelund i Småland, var faldet om, da han var på sygebesøg hos en landmand i Vena. Hustruen havde set lægen parkere bilen: *Da doktor Lind ikke kom ind, gik landmandskonen ud på gårdspladsen for at hente ham, men fandt ham liggende på jorden med et tomt stirrende blik og lægetasken ved siden af. Fruen ringede til stadslægen i Eksjö, der sørgede for, at der blev sendt en ambulance ud. Derefter fik fru en hjælp af naboens karl til at bære doktor Lind ind, så han ikke skulle ligge ude i kulden.*

Egon huskede ham ikke som nogen fremtrædende personlighed, snarere som en der levede i al ubemærkethed. Men Lind var kvik og klarede studierne godt. Sandsynligvis kom han fra små kår, han var mager og havde dårlige tænder og smilede derfor sjældent.

Egon læste videre: *Kredslæge Lind blev anset for dygtig og overordentlig empatisk og var derfor uhyre vellidt blandt sine patienter. Doktor Lind forlod nødigt en sygeseng, hvis han kunne være til nytte, og sad gerne og holdt den syge i hånden. Doktor Lind arbejdede således meget hårdt, ikke sjældent i alle døgnets timer.*

Egon Brandh løftede blikket og så ud i dagligstuen. Studiekammeraten havde formodentlig arbejdet sig ihjel. Ingen hustru. Ingen børn. Havde han givet sig tid til nogle af livets goder?

Påfaldende beklemmt bankede Egon en John Silver ud af pakken,

tændte cigaretten med en voksende overbevisning: Man bør sørge for at nyde livets goder. I morgen kan det være for sent.

Tankerne søgte tilbage til tiden, da han blev uddannet på Serafermer-hospitalet på Kungsholmen i Stockholm. Serafen var Sveriges ældste hospital med aner tilbage til midten af 1700-tallet. Institutionen voksede og flyttede lidt efter lidt over til Karolinska Sjukhuset, der blev indviet i 1940. Da var Egon rejst fra Stockholm.

Det var på Serafen, han lærte at diagnosticere patienter, det var der, han fik kendskab til sjældne sygdomme og fik mulighed for at møde store personligheder, som havde haft betydning for lægevidenskaben. En af dem var Herbert Olivecrona, som grundlagde den moderne neurokirurgi i Sverige allerede i 1930'erne. På Serafen foretog han alle slags operationer fra hjernesvulster, karmisdannelser til indre blødninger med skiftende resultater. Det var naturligvis nødvendigt at besidde et vist mål af psykisk ufølsomhed for at kunne leve med de fejlslagne operationer. For så efterhånden at blive dygtigere.

De succesfulde læger havde drivkraft og nysgerrighed, og de holdt sig sjældent tilbage for at søge til udlandet og hente ny viden.

Hvilket igen mindede ham om, at han ikke havde været særlig eventyrlysten. Han mødte Nancy og blev lynhurtigt forelsket, og for første gang nogensinde havde han længtes efter et liv i faste rammer. Mødet med Nancy var på en måde den afgørende begivenhed, der fik ham til at flytte sydpå i Sverige og opgive tanken om en akademisk karriere.

Da han forlod Stockholm, havde det været hans mål at dygtiggøre sig håndværksmæssigt inden for kirurgi. Overlæge Julius Fransson i Ekstad tog ham til sig og lærte ham op. Egon var Julle yderst taknemmelig.

Derfor gjorde det ham ondt at være vidne til Julles stadig mere fremskredne fysiske problemer. Julle var efterhånden stærkt begrænset af sin Parkinson, det bemærkede alle. En neurologisk sygdom, der nedbrød ham langsomt, i modsætning til studiekammeraten Lasse Lind, der var faldet død om.

Var det bedre?

Kun de døde kendte svaret.

Lyden af ambulancesirener trængte ind i lægeboligen og rev Egon

ud af hans tanker. Han spændte i kroppen og lagde det ene ben over det andet. Ville han blive tilkaldt?

Der gik nogle minutter. Telefonen ringede ikke. Han slappede af og sank atter dybt ned i lænestolen.

– Det er vist på tide at tænde for radioen, hørte han Nancy sige, men i samme øjeblik ringede telefonen, og han fór op som skudt ud af en kanon, skyndte sig ud i entreen og tog røret.

Et tilfælde af særdeles hastende karakter, meddelte Sverre Bohm i den anden ende.

– Livstruende skader i bughulen. Formodentlig knivstik, sagde reservelægen.

– Få hende direkte på operationsstuen, sagde Brandh.

De lagde på.

– Knivstik ... typisk for en lørdag aften med druk og slagsmål, sagde han i rivende fart til Nancy.